

Kehityspoliittiset painopisteet

PAINOPISTE I: NAISTEN JA TYTTÖJEN OIKEUDET JA ASEMA OVAT VAHVISTUNEET

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen I kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin pääsyn takaavat lait ja politiikat ovat vahvistuneet
- Naisten, tyttöjen ja poikien, ml. vammaisten henkilöiden pääsy kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin on parantunut
- Naisten ja tyttöjen, ml vammaisten henkilöiden tietoisuus seksuaali- ja lisääntymisterveydestään ja -oikeuksistaan ja kyky toimia niiden puolesta on lisääntynyt
- Miesten ja poikien rooli seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteuttamisessa on vahvistunut
- Sukupuolittunutta väkivaltaa kokevien henkilöiden pääsy palveluihin, jotka ehkäisevät väkivaltaa ja suojaavat siltä, on parantunut
- Haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä sukupuolielinten silpominen, lopetetaan
- Naisten ja tyttöjen, ml. vammaisten henkilöiden tietoisuus oikeuksistaan ja kykyä vaatia niitä on parantunut
- Kumppanimaiden hallitusten ja kansainvälisten instituutioiden mahdollisuudet panna toimeen YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaista kehityspolitiikkaa ovat vahvistuneet
- Vammaisten henkilöiden tietoisuus oikeuksistaan ja valmius vaatia niitä on parantunut

PAINOPISTE II: KEHITYSMAIDEN TALOUSELÄMÄ ON LISÄNNYT TYÖPAIKKOJA, ELINKEINOJA JA HYVINVOINTIA

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen II kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- **Kaikki, varsinkin naiset ja vammaiset henkilöt, ovat tietoisia oikeudestaan ihmisarvoiseen työhön, sosiaaliseen suojaan ja tuloihin, ja nämä oikeudet toteutuvat**
- Maaseudun ja kaupungin köyhien asukkaiden **parantuneet elinkeinomahdollisuudet**
- **Yksityinen sektori toimii ihmisarvoisen työn ja vastuullisen liiketoiminnan standardien mukaisesti.**
- Kehittyvissä maissa toimivat yritykset **luovat työpaikkoja, elinkeinoja ja toimeentuloa** ja räätälöivät **tuotteita ja palveluja** köyhille ihmisille.
- Mikro- ja pk-yritysten ja eritoten naisryttäjien parempi pääsy **tuki- ja rahoituspalveluihin**, jotka parantavat liiketoimintakäytäntöjä ja innovaatioita sekä integroitumista arvoketjuihin
- Koulutus- ja tutkimuslaitosten ja yksityisen sektorin **paremmat valmiudet ja osaaminen edistää kestävää kehitystä ja yhteiskehittää innovaatioita**
- **Kehitysmaiden hallitukset** kunnioittavat ja valvovat **säällisten työolojen toteutumista**
- Hallinnon vahvistunut kyky parantaa **yritysten toimintaympäristöä, edistää alueellista taloudellista integraatiota** ja toimia **kansainvälisen kaupan sääntöjen** mukaisesti

- Kehittyvien maiden hallitukset tukevat kestävästä kehitystä edistävää **uutta tietotaitoa, teknologiaa ja innovaatioita**
- **UNGP ja muut kansainväliset vastuullisen yritystoiminnan normit** tunnetaan laajemmin ja niiden toteutumista seurataan tehokkaammin
- Suomen tärkeimpien **monenkeskisten kumppaneiden tuki vastuullisille liiketoimintakäytännöille ja innovaatioille hyödyttää köyhiä, eritoten naisia, nuoria ja haavoittuvassa asemassa olevia**
- Suomen tärkeimmät monenkeskiset kumppanit antavat **innovaatiolle ja start-up-yrittämiselle suuremman roolin ja näkyvyyden**

PAINOPISTE III: YHTEISKUNTIEN DEMOKRAATTISUUS JA TOIMINTAKYKY ON VAHVISTUNUT

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen III kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

- **Vahvistunut perusta rauhanomaisille yhteiskunnille**, rauhanrakentamisen, konfliktinehkäisyn, miinanraivauksen tai kansallisten dialogien tukemisen kautta.
- **Vahvistunut demokratia, tilivelvollisuus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus** vahvistamalla poliittisten elinten tilivelvollisuutta, kansalaisyhteiskunnan vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia tai median ja ihmisoikeuspuolustajien toimintaedellytyksiä.
- **Vahvistunut oikeusvaltio** vahvistamalla oikeuslaitoksen ja valvontainstituutioiden toimintakykyä ja riippumattomuutta, lisäämällä oikeuspalveluiden saatavuutta, tai ihmisoikeuksiin perustuvaa lainsäädäntövalmistelua ja toimeenpanoa.
- **Vahvistunut julkishallinnon kapasiteetti tuottaa laadukkaampia palveluita, jotka ovat kaikkien saatavilla** tukemalla uudistuspolitiikkoja, suunnittelua ja budjetointia sekä edistämällä tilivelvollisuutta.
- **Hallinnon hajauttaminen** ja päätöksenteon desentralisaatio, vahvistunut paikallistason hallinnon kapasiteetti tuottaa palveluita ja kerätä (vero)varoja.
- **Parantunut koulutuksen laatu ja saatavuus** tukemalla opetusalan kehittämisohjelmia ja –hankkeita.
- **Vahvistunut kansallinen rahoituspohja** tukemalla tehokasta ja oikeudenmukaista verotusta ja verotulojen käyttöä julkisten palveluiden rahoittamiseksi, vahvistamalla verohallintoa, julkista taloushallintoa, ehkäisemällä korruptiota ja laittomia rahavirtoja.
- Vahvistunut koulutusjärjestelmän avoimuus kaikille (äidinkielen opetus, vammaisten henkilöiden opetus, sukupuoliopetus ja esiopetus)
- Parantunut vammaisten naisten ja tyttöjen pääsy ammatilliseen koulutukseen
- Parantuneet naisten, nuorten ja vammaisten henkilöiden osallistuminen ja johtamismahdollisuudet rauhaa ja turvallisuutta koskeissa asioissa
- Parantunut naisten ja haavoittuvassa asemassa olevien pääsy osallistumaan päätöksentekoon politiikassa ja julkisessa elämässä

PAINOPISTE IV: Luonnonvarojen kestävä käyttö edistää ilmastokestävää ja vähäpäästöistä kehitystä

Hanke/ohjelma kohdentuu painopistealueeseen IV kun sen tavoitteena (outcome-taso) on esimerkiksi jokin tai useampi seuraavista:

ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ TAI SIIHEN SOPEUTUMINEN

1. Ilmastonmuutoksen hillintä (kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen/välttäminen tai hiilen sidonta)
2. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen (maan/alueen/yhteisön/luonnonjärjestelmän kyvyn sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja ilmatoriskeihin kasvattaminen)

METSÄ JA BIODIVERSITEETTI

1. Yhä suurempi osa metsistä, valuma-alueista ja biodiversiteetistä on suojeltua ja/tai osallistavan, kestävän ja kokonaisvaltaisen hallinnan piirissä (SDG 15.1, 15.2, 15.3)
2. Pienviljelijöiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua ketään syrjimättömiin ja sukupuolisensitiivisiin arvoketjuihin ovat parantuneet
3. Kaikki sidosryhmät saavat aiempaa parempaa tietoa metsä- ja maaresurssista
4. Integroidun vesivarantojen hallinnan edistäminen, mukaan lukien rajat ylittävät vesivarannot
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Parempi globaali ympäristöhallinto ja turvallisempi maanomistus muun muassa monenvälisten ympäristösopimusten ja -foorumien avulla

ENERGIA

1. Kotitaloudet, erityisesti naiset, hyötyvät uusista puhtaan energian palveluista (SDG 7.1)
2. Julkiset ja yksityiset yritykset, eritoten mikro- ja pk-yritykset, pystyvät lisäämään uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä (SDG 7.2)
3. Julkiset laitokset pystyvät edistämään energiatehokkuutta paremmin (SDG 7.3)
4. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Julkisen kehitysavun kriteerit ovat paremmin linjassa Pariisin ilmasopimuksen kanssa koskien investointeja fossiilisia polttoaineita hyödyntäviin hankkeisiin. Johdonmukaista fossiilisten polttoaineiden tukipolitiikkaa edistetään kaikilla politiikan aloilla.

METEOROLOGIA JA KATASTROFIRISKIEN VÄHENTÄMINEN

1. Kumppanimaiden kyky tuottaa tehokkaita ja oikea-aikaisia sää- ja ilmastopalveluja sekä ennakkovaroituksia on parantunut.
2. Kumppanimaat ovat laatineet katastrofiriskien hallintastrategioita tai -suunnitelmia kansallisella ja/tai paikallisella tasolla.
3. Yksilöiden ja yhteisöjen kyky varautua ja ryhtyä ennakoiviin toimiin sään ääri-ilmiöiden tai luonnonkatastrofien uhatessa on parantunut.

RUOKA- JA RAVITSEMUSTURVA

1. Kestävä maataloustuotanto on lisääntynyt pienviljelijöiden keskuudessa (myös vammaisten), ja naisiin on kiinnitetty erityistä huomiota (SDG 2.4)
2. Pienviljelijöillä (myös vammaisilla), erityisesti naisilla, alkuperäiskansoilla ja paikallisilla yhteisöillä, on turvattu oikeus maan omistukseen ja hallintaan (SDG 1.4 & 2.3)
3. Pienviljelijöiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua ketään syrjimättömiin ja sukupuolisensitiivisiin arvoketjuihin ovat parantuneet

4. Viranomaisilla ja maanviljelijöillä on paremmat valmiudet varmistaa, että ruoan laatu ja turvallisuus ovat parantuneet
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Maatalous- ja kehityspolitiikan välinen yhtenäisyys on parantunut EU:ssa

VESI

1. Yhteisön, julkisen ja yksityisen sektorin parempi kapasiteetti tuottaa perus ja turvallisen tason vesihuoltoa (SDG 6.1).
2. Yhteisöillä ja kotitalouksilla, myös naisilla ja vammaisilla henkilöillä, on käytössään ilmastokestävät vesi- ja sanitaatio palvelut (SDG 6.2).
3. Kotitalouksien ja yhteisöjen, mukaan lukien naisten ja vammaisten henkilöiden, tietämys ja valmiudet omaksua hyviä hygieniakäytäntöjä ovat parantuneet.
4. Sukupuoli- ja vammaissensitiivisiä vesihuolto, sanitaatio ja hygienia palveluita vahvistetaan kouluissa, terveydenhuollossa ja muissa julkisissa tiloissa.
5. POLITIIKKAVAIKUTTAMINEN: Kehittynyt YK:n vesiarkkitehtuuri kestävän kehityksen tavoitetta 6 varten; rajat ylittävien vesiresurssisopimusten edistäminen

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toteutuminen

Kohdassa kartoitetaan hankkeen/ohjelman tavoiteltu ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan taso. Tasot perustuvat ulkoasiainministeriön yleisohjeeseen ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta kehitysyhteistyöhön (Human Rights Based Approach in Finland's Development Cooperation, Guidance Note, 2015).

Ihmisoikeussokea - interventio ei huomioi ihmisoikeuksia

Interventiossa ei huomioida ihmisoikeuksia: toimintaympäristön ihmisoikeustilannetta ja intervention mahdollisia kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia ei ole arvioitu.

Ihmisoikeussensitiivinen – interventio huomioi ihmisoikeudet osana intervention prosesseja

Ihmisoikeusperiaatteet ohjaavat intervention suunnittelua, toimeenpanoa, seuranta ja arviointia. Ihmisoikeustilanteesta on tehty arvio sen varmistamiseksi ettei interventio suoraan tai välillisesti luokkaa ihmisoikeuksia, eikä edistä tai vahvista syrjintää ylläpitäviä rakenteita, normeja tai käytäntöjä. Intervention eksplisiittisenä tavoitteena ei ole ihmisoikeuksien edistäminen. Interventiossa voi olla tavoitteita, jotka liittyvät oikeudenhaltijoiden tai vastuunkantajien kapasiteetin vahvistamiseen. Intervention toimintoihin voi sisältyä vaikuttamistyötä.

Ihmisoikeusprogressiivinen – interventio edistää ihmisoikeuksia osana sen tulostavoitteita

Intervention prosessit noudattavat ihmisoikeusperiaatteita ja intervention tulostavoitteena on 'outcome' ja 'impact' tasoilla edistää tiettyjen ihmisoikeuksien toteutumista ja vahvistaa näiden kunnioitusta ja suojaa. Intervention toiminnot ja odotetut tulokset on suunniteltu vastaamaan eri vastuunkantajien ja

oikeudenhaltijoiden tarpeita ja kapasiteettivajeita, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta. Eriteltyä tietoa käytetään ja analysoidaan systemaattisesti intervention suunnittelussa ja tulosten seurannassa. Interventiolla ei kuitenkaan pyritä kokonaisvaltaisesti puuttumaan ihmisoikeushaasteiden taustalla vaikuttavaan lainsäädäntöön, normeihin, tapakulttuuriin ja käytäntöihin. Interventiossa voi olla tavoitteita, jotka liittyvät kapasiteetin vahvistamiseen tai vaikuttamistyöhön.

Ihmisoikeustransformatiivinen – intervention tulostavoitteena on edistää ihmisoikeuksia ja vaikuttaa ihmisoikeushaasteiden juurisyihin

Intervention tulostavoitteena 'outcome' ja 'impact' tasoilla pyritään saamaan aikaan sellaisia yhteiskunnallisia muutoksia, joilla edistetään ihmisoikeuksien toteutumista ja poistetaan syrjiviä lainsäädäntöjä ja normeja, sekä muutetaan käytäntöjä ja tapoja, jotka estävät ihmisoikeuksien täysmääräisen toteutumisen. Ihmisoikeudet ohjaavat intervention prosesseja ja tavoitteiden asettamista. Interventio sisältää myös aktiivista vaikuttamistyötä sekä toimintoja, joiden avulla pyritään tehokkaasti vahvistamaan oikeudenhaltijoiden ja vastuunkantajien omaa kapasiteettia edistää ihmisoikeuksia. Tilivelvollisuutta korostetaan suunnittelussa ja interventiossa on selkeästi määritelty vastuukantajien velvollisuudet ja oikeudenhaltijoiden oikeudet. Aktiivista ja strategista poliittista vuoropuhelua relevanteista ihmisoikeushaasteista käydään osana interventiota.

Ei määritelty

HRBA:n tasoksi voidaan valita 'ei määritelty' silloin kun intervention toimintaympäristö ei ole tarkasti määriteltävissä ja näin ihmisoikeustilanteen analyysiä ei voida tehdä. Interventiolla voi myös olla niin välilliset vaikutukset ihmisoikeuksiin, että HRBA tason määrittely ei ole mahdollista tai mielekäästä. Tällaisia interventioita voivat olla esimerkiksi erilaiset tekniset koulutukset tai foorumeiden ja kokousten rahoitus sekä yksiköiden suunnittelumäärärahat.

Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt osana hankkeen/ohjelman hyödynsaajia

Kohdassa kartoitetaan ne haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, jotka hankkeessa/ohjelmassa on erityisesti huomioitu (hanke/ohjelmadokumenteista käy ilmi miten). Kohdassa myös kartoitetaan onko hankkeessa/ohjelmassa toimeenpantu, edistetty tai huomioitu vammaisten henkilöiden oikeuksia ja/tai osallistumismahdollisuuksia.

Ohjeet hankkeille/ohjelmille, joissa on vammaisia henkilöitä hyödynsaajina:

- **Erityinen vammaishanke/ohjelma:** Hankkeen/ohjelman päätavoitteena on vammaisten oikeuksien ja aseman vahvistaminen ja/tai hankkeen päähyödynsaajina ovat vammaiset henkilöt. Intervention budjetista 100 % käytetään näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Interventio voi keskittyä esimerkiksi lainsäädäntöön, kapasiteetin vahvistamiseen, peruspalveluiden saatavuuteen, osallistumis- sekä vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen, työllisyyteen, toimeentuloon, infrastruktuuriin, asenteiden muokkaamiseen tai tiedon keräämiseen.

- **Erillinen vammaiskomponentti:** Hankkeen/ohjelman päätavoitteena ei ole vammaisten henkilöiden oikeuksien tai aseman edistäminen. Interventiossa on kuitenkin erillinen komponentti, jossa keskitytään vammaisten oikeuksien tai osallistumismahdollisuuksien edistämiseen hankkeen päätavoitetta koskevalla toimialalla. Komponentilla on budjetti.
- **Hankkeessa/ohjelmassa on huomioitu osallistumis- ja esteettömyyskysymyksiä:** Hankkeessa/ohjelmassa ei ole erillisiä vammaistavoitteita eikä välttämättä erillistä budjettia. Interventiossa on kuitenkin toimintoja, jotka edistävät tai mahdollistavat vammaisten osallistumisen ja interventiosta hyötymisen esimerkiksi osallistamalla vammaisia intervention suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan. Interventio voi myös edistää vammaisten osallistumista esimerkiksi poistamalla tai minimoimalla osallistumiseen liittyviä esteitä tai esteettömällä viestinnällä.

Vammaisrahoituksen osuus

Vammaisrahoituksen osuus ilmoitetaan vain hankkeista/ohjelmista, joissa on erillinen vammaiskomponentti. Vammaisrahoituksen osuudeksi voidaan laskea komponenttiin varattu/käytettävä budjetti. Arvioitu vammaisrahoituksen osuus ilmoitetaan prosenttiosuutena hankkeen/ohjelman kokonaisrahoituksesta.